

Fortsatt uppgång för fjällräven

Fjällrävsvalpar leker på en lya. En fantastisk syn som vi hoppas att fler ska få uppleva i framtiden.

Foto: mats / taigaphoto.se

Rekordmånga kullar med fjällrävsvalpar föddes i Skandinavien i år – hela 122 kullar varav 87 i Sverige och 35 i Norge! Dessutom sprider sig nu fjällrävarna till fler områden. Framgången för den annars starkt hotade fjällräven är tydlig i de områden där den under många år fått hjälpinsatser med bland annat stödutfodring.

ALLT FLER FJÄLLRÄVAR I VIKTIGA SPRIDNINGSMRÅDEN

Vi ser nu allt fler tecken på att fjällrävar spontant börjar sprida sig från fjällrävens kärnområden till andra fjällområden där fjällrävar en gång var vanliga men där de har varit borta under många decennier. År 2014 och 2015 kunde vi konstatera att nya kullar av fjällräv föddes i exempelvis Blåfjella, Hestkjølen, Kjølifjellet och Forrollhogna i Norge samt i Sösjö-Offerdalsfjällen i Sverige – alla så kallade ”Stepping Stone”-områden, dvs fjällområdena mellan kärnområdena som är viktiga spridningsområden för fjällrävarna.

Det preliminära resultatet av årets inventeringar visar på 122 valpkullar i Skandinavien, varav 87 i Sverige och 35 i Norge.

OMFATTANDE PÄLSJAKT I FJÄLLRÄVENS HISTORIA

Fram till början av 1900-talet var fjällräven förhållandevis vanlig i våra fjäll. Under slutet av 1800-talet och under 1900-talets första decennier jagades den intensivt, som en följd av kraftigt stigande skinnpriser. Ett fjällrävsskinn betalades 1870 med 50 öre. År 1925 var priset uppe i 200 kr för ett vitt fjällrävsskinn och 500 kr, ibland ännu mer, för ett blårävsskinn. De duktigaste jägarna kunde på kort tid tjäna in flera årslöner på sin fjällrävsjakt.

På grund av den mycket omfattande jakten minskade antalet fjällrävar drastiskt. När fjällräven fridlystes, i Sverige 1928 och i Norge 1930, var den redan starkt hotad till sin existens.

FELLES FJELLREV – GRÄNSÖVERSKRIDANDE PROJEKT FÖR ATT RÄDDA FJÄLLRÄVEN

År 2010 tog Felles Fjellrev – ett norsk-svenskt Interreg/EU-projekt, över stafett-pinnen efter tidigare fjällrävsprojekt i både Norge och Sverige. Det nya med just detta projekt var ett mycket intensivt samarbete över gränsen – ett samarbete mellan förvaltande myndigheter, mellan fältpersonal och mellan forskare på båda sidor av riksgränsen.

Efter många år av intensiva insatser för att rädda fjällräven ser vi nu tydliga tecken på att arbetet börjar ge resultat. Framst i de områden i Trøndelag och Jämtlands län där projektet verkat, men också i Västerbottens fjällvärld och i andra fjällområden där man har satsat resurser på att hjälpa

fjällrävarna att bli fler. Även i Norrbotten genomförs numera stödutfodring i vissa fjällområden.

Felles Fjellrev samarbetar med det norska avelsprogrammet för fjällräv på Sæterfjellet i Oppdal kommun. Sedan 2006 har man här producerat flera hundra valpar som sedan har satts ut i fjällområden i Norge.

Verksamheten har varit lyckosam och har resulterat i att man har lyckats återetablera en fjällrävsstam i Dovrefjell och stärkt lokala fjällrävsstammar i andra fjällområden. Fjällrävar som satts ut i Norge har vid flera tillfällen vandrat in i Sverige och bidragit till nya valpkullar i bl. a. Vindelfjällen.

HJÄLP TILL SJÄLVHJÄLP

Fjällräven är för sin överlevnad extremt beroende av smågnagare, framförallt fjälllämmel. Lämlarna varierar mellan olika år och uppträder normalt i massor med tre-fyra års mellanrum. En stark fjällrävspopulation klarar själv de magra perioderna mellan lämmelåren – även om få valpar föds och många fjällrävar dör. Men när rävarna blir alltför få riskerar arten att dö ut.

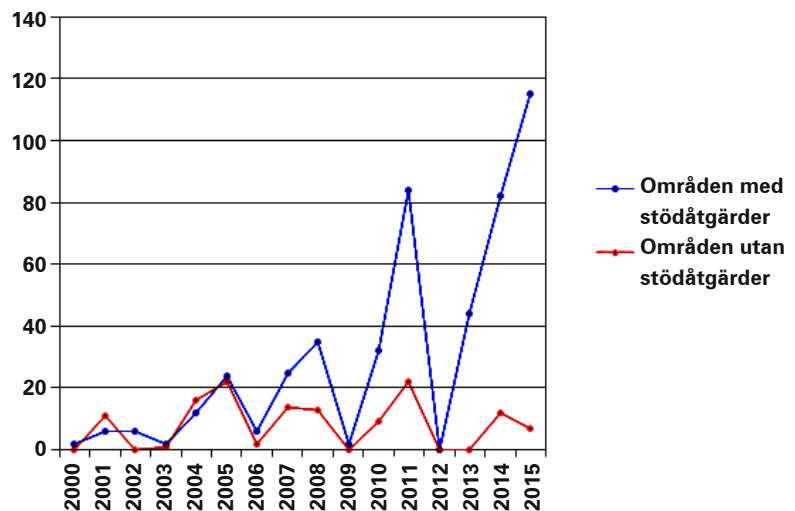
Arbetet för att stärka fjällrävspopulationen sker på flera olika plan. Målet är att fjällrävarna ska kunna överleva på egen hand – med naturligen återkommande perioder av dålig tillgång på föda. Tre viktiga insatser i bevarandearbetet beskrivs här kort:

- Den viktigaste åtgärden är att stödutfodra fjällrävarna för att göra det möjligt för så många rävar som möjligt att överleva under perioder då lämlar och andra smågnagare lyser med sin frånvaro. Stödutfodringen genomförs av länsstyrelsernas naturbevakare i Sverige och av personal

från Statens Naturoppsyn, SNO, i Norge. Utfodringen sker bland annat i foderautomater med hundmat i anslutning till kända fjällrävslyor. Vintertid kompletterar man hundmatsdieten med exempelvis trafikdödade älgar.

- I vissa för fjällräven viktiga fjällområden jagar man också rödräv – en art som konkurrerar med fjällräven om lyor och kan utgöra ett direkt hot mot sin betydligt mindre släkting.

Antal födda valpkullar

Diagrammet visar antalet födda valpkullar av fjällräv i Skandinavien under de senaste 15 åren. I framför allt områden med stödåtgärder har fjällrävarna lyckats hitta partners och föda fram nya valpkullar under år med god tillgång på de för fjällräven livsviktiga lämlarna. I takt med att man börjar stödutfodra fjällrävar i allt fler områden, ökar antalet fjällrävar som föder fram nya valpkullar – även under år som inte är några toppår vad gäller förekomst av lämmel.

- Årliga inventeringar av fjällräven, för att klargöra hur många valpkullar som fötts och hur många nya valpar som sett dagens ljus, är en nödvändig del i arbetet för att följa upp fjällrävens status.

DIAGRAMMET OVAN GER EN BILD av hur betydelsefullt det är att hjälpa fjällrävarna. Det visar antalet valpkullar i Skandinavien 2000-2015 i områden där man genomför stödåtgärder jämfört med de förhållandevis mycket större områden där inga stödåtgärder genomförs.

NU GÅR VI VIDARE

Felles Fjellrev avslutades i augusti 2014, så det här årets insatser för att hjälpa fjällrävarna i Skandinavien har skett med ordinarie förvaltnings- och forskningsmedel.

Nu pågår arbetet med att formulera ett nytt Interreg/EU-projekt, Felles Fjellrev II. Om allt går som planerat kan det nya projektet komma igång med sina insatser i början av år 2016. Mer om detta senare.

MATS ERICSON

projektledare Felles Fjellrev (2010-2014)

Fjällräv i vinterpäls, fotad i den norska avelsstationen för fjällräv. Rävarna på avelsstationen har sedan 2006 levererat flera hundra valpar som har betydtt mycket för återetableringen av fjällräv i framför allt Norge. Flera rävar har struntat i riksgården och vandrat över till svenska fjällrävsmarker där de har hittat partners och producerat nya valpkullar.

Foto (hågn): mats / taigaphoto.se